

Sınıf Öğretmenlerinin Öğrencilerini Tanımak İçin Kullandığı Yöntemler¹

Dilek Kırnık²

Öz

Öğrencilerin formel bilgileri aldığı ilk kurum olan temel eğitimde öğretmenlerin sorumluluğu sadece bilgi aktarımı yapmak değil; onları topluma yararlı hale getirmektir. Bu kapsamda öğrencilerin davranışlarının gözlenmesi, öğrenme düzeyinin bilinmesi, tutum ve eğilimlerinin farkında olunması öğrenci ve öğretmen arasındaki ilişkiyi güçlendireceği gibi daha isabetli eğitimsel uygulamaların seçilmesini sağlayacaktır. Öğrencilerin çok boyutlu olarak tanınması için farklı yöntemler kullanılmaktadır. Bu çalışmanın amacı sınıf öğretmenlerinin öğrencilerini tanımak için kullandığı yöntemleri incelemektir. Nitel araştırma yaklaşımına göre yapılan çalışmada olgubilim deseni kullanılmıştır. Araştırma 2022-2023 eğitim öğretim yılında Malatya ilinde yapılmıştır. Araştırmada ölçüt örnekleme tekniği tercih edilmiştir. Ölçüt olarak “çalışma grubunda yer alan okula yeni başlamak, sınıf öğretmeni olmak, araştırmaya katılmaya gönüllü olmak” kriterleri belirlenmiştir. Araştırmada 14 sınıf öğretmeni ile görüşülmüştür. Araştırmada öğretmenlerle yarı yapılandırılmış görüşme yapılmıştır. Araştırma verileri betimsel analiz yöntemine göre değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda sınıf öğretmenlerinin; öğrencilerle bireysel görüşme yapma, veli toplantıları düzenleme, öğrencilerin davranışlarını gözleme, okul kayıt bilgilerini inceleme, okul başarılarına yönelik sınav yapma ve farklı oyunlar oynatma yöntemlerini sıklıkla seçtikleri görülmüştür. Araştırma kapsamında öğretmenlerin en çok ve en az seçtikleri öğrenci tanıma teknikleri incelenmiş ve nedenlerine ilişkin görüşleri sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Öğrenci tanıma, sınıf öğretmeni, temel eğitim

Methods Used by Classroom Teachers to Know Their Students¹

Abstract

In basic education, which is the first institution where students receive formal knowledge, the responsibility of teachers is not only to transfer knowledge but also to make them useful to society. In this context, observing students' behaviors, knowing their learning level and being aware of their attitudes, and tendencies will strengthen the relationship between students and teachers and will enable more accurate educational practices to be selected. Different methods are used for the multidimensional recognition of students. This study aims to examine the methods used by classroom teachers to get to know their students. In the study, which was conducted according to qualitative research approach, phenomenology design was used. The research was conducted in Malatya province in the academic year 2022-2023. Criterion sampling technique was preferred in the study. As a criterion, the criteria of "starting a new school in the study group, being a classroom teacher, and volunteering to participate in the research" was determined. In the study, 14 classroom teachers were interviewed. Semi-structured interviews were conducted with the teachers. The research data was evaluated according to the descriptive analysis method. As a result of the research, it was seen that classroom teachers most frequently chose the methods of conducting individual interviews with students, organizing parent meetings, observing students' behaviors, examining school registration information, conducting exams for school achievement, and playing different games. Within the scope of the research, the most and least frequently selected student identification techniques of the teachers were analyzed and their opinions on the reasons were presented.

Keywords: Student recognition, classroom teacher, basic education.

¹ Bu çalışmanın verileri ICONTE 2023'te sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Sorumlu yazar: Dr., Harran Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Şanlıurfa/Türkiye, dilekkirnik@harran.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7261-7259

Makale Geçmişi	Geliş: 15.11.2023	Kabul: 26.11.2023	Yayın: 31.12.2023
Makale Türü	Araştırma Makalesi		
Önerilen Atf	Kırnık D. (2023). Sınıf öğretmenlerinin öğrencilerini tanımak için kullandığı yöntemler. <i>Uluslararası Liderlikte Mükemmellik Arayışı Dergisi (ULMAD)</i> , 3(2), 15-23.		

Giriş

Eğitim yaşamının ilk aşaması olarak düşünülen ilkokullar, öğrencilerin kendilerini tanımaya başladıkları ve kendilerini ifade ettikleri öğrenme ortamları olarak düşünülebilir. İlkokullarda görevli olan sınıf öğretmenleri de öğrencilerinin farklı özelliklerini tanıyarak onların gelişimlerine destek sunan uzman kişilerdir. Bu açıdan bakıldığında sınıf içerisindeki yer alan tüm öğrencilerin farklı özelliklerinden tanınması, onlara etkili bir eğitim hizmeti sunulması açısından önemlidir. Kepçeoğlu'na (1999) göre, öğrenciyi tanımak öğrencinin özelliklerinin öğretmen tarafından bilinmesinin yanında öğrencinin de kendinin en yalın bir şekilde tanınmasını sağlamaktır. Öğretmenler öğrencilerini tanımak istediklerinde onları farklı açılarından araştırabilirler. Örneğin öğrencilerin çevresini, aile ilişkilerini, ekonomik geçim durumlarını, beden sağlıklarını, zihin ve dil gelişimlerini, sosyal gelişimlerini, okul başarı durumlarını, okul içi ve dışı faaliyetleri katılım durumlarını, deneyimlerini, ilgilerini vb. durumlarını inceleyebilirler. Bu liste öğretmenin öğrencisini ne kadar tanımak istediğine göre artabilir ya da azalabilir. Ancak öğretmenin sadece öğrencilerin geçmiş ve şimdiye dair özelliklerini değil; aynı zamanda geleceğe yönelik hayallerini ve eğilimlerini de öğrenmesi gerekmektedir.

Bir öğrenciyi tanımak o öğrencinin; ilgilerini, yeteneklerini, yapabildiklerini, yapamadıklarını, kişisel ve sosyal uyum durumlarını, kendilerinde güçlü ve zayıf gördükleri yönlerini, yetiştikleri değer yargılarını, ailelerinin özelliklerini, onların önündeki engelleri ya da onları destekleyen unsurları, biyolojik, psikolojik, sosyolojik anlamdaki iyi olma hallerini, kişilik özelliklerini bilmeyi gerektirir. Ancak bu unsurları bilmek de tam olarak bireyi tanımak anlamına gelmemektedir. Öğrencilerin tam olarak tanınması, öğrencilerin hayallerini beklentilerini, hangi sebeplerle nasıl davrandıklarını bilmekle mümkündür. Bu kadar çok özelliği olan öğrencileri tanımının kolay olduğu düşünülmemelidir (Özgül, 1998; Şahin, 2015; Yeşilyaprak, 2021).

Öğrenciler doğumla beraber ailesinden kalıtsal olarak getirdiği özelliklerin dışında birçok özelliklerini sonradan kazanmaktadır. Hem kalıtsal hem çevresel özelliklerle donatılmış olan öğrenciler bu nedenle benzersiz ve birbirlerinden farklıdırlar. Bu kadar çok özelliği olan öğrencilerin, bütün yönleriyle tanınmasının öğrenci açısından birçok faydasının olduğu ifade edilmektedir. Öğretmenler öğrencilerinin gelişim özelliklerini ve öğrenme özelliklerini tanıdığı okul ortamlarında o öğrencilere uygun eğitim faaliyetlerini düzenleyebilir, değiştirebilir ya da iyileştirebilirler. Okuldaki öğrencilerin nitelikleri ve gelişim düzeyleri hakkında daha gerçekçi düzenlemeler yapabilir. Özel programlar ya da sınıflar oluşturabilirler. Öğrencilerin yaşadıkları durumlardan haberdar olan öğretmenler oluşabilecek sorunları öngörerek gerekli önlemleri alabilirler. Örneğin öğrencilerin bireysel ya da işbirlikçi çalışma durumlarına yönelik eğilimlerini bilen öğretmenler öğrencilerin bu özelliklerine uygun olarak ya bireysel ya da grupta öğrenmeleri için etkinlikler düzenleyebilir. Kısacası öğrencileri tanımak hem öğrencilerin hem de öğretmenlerin daha etkili kararlar almasına destek sunar (Binbaşıoğlu, 1994; Şahin ve Beydoğan, 2016; Yeşilyaprak, 2021; Yeşilyaprak, Güngör, Kurç. 1996).

Sınıf içerisinde yer alan tüm öğrencilerin eşit haklarının olmasına rağmen; öğretmenlerin öğrencilerinin özelliklerine göre öğrencilerine davranmaları gerekir. Yeşilyaprak'a (2021) göre öğretmenler elbette tüm öğrencilerine eşit mesafede eşit imkânlar sunmalıdır. Ancak her öğrenciye eşit davranmak bazen eşitsizliğe de yol açabilmektedir. Her öğrencinin eğitimsel ihtiyacına göre düzenlemeler yapılarak herkese özel davranmanın daha sağlıklı olduğunu ifade etmiştir. Heller ve Schofield'e (2008) göre temel eğitim düzeyinde öğrencilerle uzun süre aynı ortamda bulunan ve

eğitimsel süreçleri yöneten öğretmenler, öğrencilere farklı birey tanıma yöntemlerini uygulama imkânına sahiptir. Farklı açılardan bir bütün olarak gelişen öğrencilerin gelişme düzeyinin tespit edilmesi, herhangi bir durumun gözden kaçmaması için öğretmenler birden fazla çalışma yürütmeleri önemlidir. Bu çalışmanın verileri gelecekteki öğrenmelerin şekilleneceği temel eğitim düzeyinde öğrenci tanımaya ilişkin farklı yaklaşımların tanıtılması ve nedenleriyle ortaya konulması açısından önemlidir. Öğrencilerin formel bilgileri aldığı ilk kurum olan temel eğitimde öğretmenlerin sorumluluğu sadece bilgi aktarımı yapmak değil onları topluma yararlı hale getirmektir (Ergun vd, 1999; Yeşilyaprak, 2021). Bu kapsamda öğrencilerin davranışlarının gözlenmesi, öğrenme düzeyinin bilinmesi, tutum ve eğilimlerinin farkında olunması öğrenci ve öğretmen arasındaki ilişkiyi güçlendireceği gibi daha isabetli eğitimsel uygulamaların seçilmesini sağlayacaktır. Öğrencilerin çok boyutlu olarak tanınması için farklı yöntemler kullanılmaktadır. Bu çalışmanın amacı sınıf öğretmenlerinin öğrencilerini tanımak için kullandığı yöntemleri incelemektir. Bu genel amaçla birlikte araştırmanın alt amaçları şunlardır:

- Sınıf öğretmenlerinin öğrencilerinin hangi özelliklerini tanımak istediğini tespit etmek
- Sınıf öğretmenlerinin öğrencilerini tanımak için en sık kullandığı yöntemleri ve nedenlerini belirlemek
- Sınıf öğretmenlerinin öğrencilerini tanımak için en az kullandığı yöntemleri ve nedenlerini belirlemek

Yöntem

Araştırmanın Yöntemi ve Deseni

Nitel araştırma yöntemine göre yapılan çalışmada olgubilim deseni kullanılmıştır. Olgubilim, insanların belli olaylara ilişkin tecrübelerini, o duruma ilişkin yaşantılarını nasıl algıladıklarını incelemek için kullanılan nitel bir araştırma desendir (Creswell, 2021; Miller, 2003, Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu yöntem öğrencilerin tanınmasında kullanılan yöntemleri birinci kaynaktan öğrenmek, mevcut durumu kendi doğası içinde ele almak ve konuya ilişkin nedensel sorgulama yapabilmek için tercih edilmiştir.

Katılımcılar

Araştırmada ölçüt örnekleme tekniği tercih edilmiştir. Ölçüt örnekleme tekniği, literatürde tespit edilmiş ya da araştırmacı tarafından belirlenmiş belli kriterlere göre araştırmada yer alacak katılımcıların seçilmesi esasına dayanır (Marshall & Rossman, 2014; Yıldırım ve Şimşek, 2011). Ölçüt olarak “okula yeni başlamak, sınıf öğretmeni olmak, araştırmaya katılmaya gönüllü olmak” kriterleri belirlenmiştir. Katılımcıların özellikleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1

Katılımcıların Özellikleri

Katılımcılar	Cinsiyet	Mesleki deneyim
K1	K	24
K2	E	21
K3	K	19
K4	E	15
K5	K	8
K6	K	11
K7	E	16
K8	K	19
K9	K	22
K10	E	25
K11	K	14
K12	E	17
K13	E	9
K14	E	10

Tablo 1 verilerine göre araştırmaya yedi erkek ve yedi kadın olmak üzere toplam 14 öğretmen

katılmıştır. Öğretmenlerin mesleki deneyimleri sekiz yıl ile 25 yıl arasında değişmektedir.

Veri Toplama Aracı ve Analizi

Araştırmada öğretmenlerle yarı yapılandırılmış görüşme yapılmıştır. Araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formunda cinsiyet, mesleki deneyim gibi demografik özellikler ile birlikte araştırma amacına uygun olarak beş açık uçlu soru sorulmuştur. Araştırma kapsamında aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. İlk tanıştığınız öğrencinizin hangi özelliklerini tanımak istersiniz?
2. Öğrencilerinizi tanımak için en sık kullandığınız yöntem/ler nelerdir? Neden?
3. Öğrencilerinizi tanımak için en az kullandığınız yöntem/ler nelerdir? Neden?

Öğretmenlerin verdikleri cevaplar online dokümana aktarılmıştır. Görüşmeler en az 28 dakika en çok 54 dakika sürmüştür. Araştırma verileri betimsel analiz yöntemine göre değerlendirilmiştir. Yıldırım ve Şimşek'e (2011) göre betimsel analiz, araştırmacı tarafından elde edilen verilerle belli bir kaniya ulaşmak için kavramları ve ilişkileri belirlemek, açıklamaktır. Verilere ilişkin içerikler tablolar halinde sunulmuştur.

Geçerlilik ve Güvenirlilik

Araştırmanın ilk aşamasında “ilkokulda öğrenci özellikleri, öğrenci tanıma teknikleri, temel eğitimde öğrencilerin öğrenme davranışları” konularında araştırma yapılarak çalışmanın kurumsal yapısı oluşturulmuştur. Araştırma sınıf öğretmenlerinin ilkökulda öğrenci tanıma durumuna yönelik olduğu için araştırmanın katılımcılarının belirlenmesinde ölçüt örnekleme tekniği kullanılmıştır. Bu kapsamda araştırma grubuna dâhil olmak için farklı ölçütler belirlenmiş ve bu duruma ilişkin gerçek kişilere ulaşılmıştır. Bazı sınıf öğretmenlerinin görüşleri doğrudan alıntı olarak tablo altlarında verilerek araştırma verileri desteklenmiştir. Her katılımcıya uygun süre verilerek düşüncelerini açık ve net olarak açıklamaları sağlanmıştır. Araştırma verilerinin analizinde başka bir araştırmacı da rol almış ve kodlayıcılar arasındaki tutarlılığın %70 altında olan bulgular araştırma belgesinden çıkarılmıştır. Kodlayıcılar arasındaki tutarlılığın belirlenmesinde Miles ve Huberman modeli esas alınmıştır. Bu işlem sırasında Güvenirlilik katsayısı= $\frac{\text{Uzlaşılan veri sayısı}}{\text{Uzlaşılan veri sayısı} + \text{Uzlaşılan sağlanamayan veri sayısı}} \times 100$ formülü kullanılmıştır (Baltacı, 2017). Bulgular elde edildikten sonra araştırma bulguları sekiz katılımcıya onaylatılmıştır. Diğer katılımcılarla iletişim kurulamadığı ya da mesajlara dönmedikleri için teyit edilememiştir.

Bulgular

Araştırmada elde edilen bulgular görüşme soruları bağlamında analiz edilmiştir. Buna göre birinci görüşme sorusu “Öğrencilerinizin tanımak istediğiniz yönleri nelerdir?” şeklindedir. Bu soruya ilişkin veriler analiz edildiğinde aşağıdaki tabloya ulaşılmıştır.

Tablo 2

Öğretmenlerin Öğrencilerini Tanımak İstedikleri Yönlerle İlişkin Görüşleri

Görüşler	f
Ahlaki özellikleri/ davranışları	9
İletişim becerileri (Kendini ifade etme durumları)	9
Okuma yazma becerileri	8
Akademik öğrenme düzeyleri (Hazırbulunuşluk durumu)	7
Eğitime yönelik tutumları/ motivasyonları	6
El göz koordinasyonu	5
Sağlık durumları (Biyolojik)	4
Hesaplama becerileri	3
Şekil algıları	2

Tablo 2’de öğretmenlerin öğrencilerini tanımak istediği yönlerle ilişkin görüşleri yer almaktadır. Tablo verilerine göre sınıf öğretmenleri öğrencilerinin; ahlaki özellikleri/ davranışları (f=9), iletişim becerileri (kendini ifade etme durumları) (f=9), okuma yazma becerileri (f=8), akademik öğrenme

düzeyleri (hazırbulunuşluk durumu) (f=7), eğitime yönelik tutumları/ motivasyonları (f=6), el göz koordinasyonu (f=5), sağlık durumları (biyolojik) (f=4), hesaplama becerileri (f=3) ve şekil algılarını (f=2) tanımak istemektedirler. Katılımcıların konuya ilişkin görüşleri şöyledir:

K3: “Yeni başladım tüm sınıflarda ya da okullarda ya da sınıfıma yeni gelen öğrencilerde öğrenmek istediğim ilk özellikleri onların ahlak durumlarıdır. Erdemlere ne kadar uyduklarını görmek isterim. İnaniyorum ki karakter açısından iyi yetiştirilmiş bir öğrenci her koşulda ve ortamda öğrenir, öğretmenine saygılıdır, okulun kurallarına uyar. Böyle bir öğrenci tüm öğretmenlerin istediği bir öğrenci tipidir.”

K11: “Bir sınıfı aldığımda belki yaptığım ilk iş, öğrencilerin hazır bulunuşluklarını tespit etmektir. Bunun için genellikle test yaparım, sözlü yaparım, yazılı yaparım. Geçmiş karne notlarına bakarım. Yani kısacası öğrencilerin geçmişte ne öğrendikleri, ne kadar öğrendikleri ve gelecekteki öğrenmeleri için ne kadar hazır olduklarını ortaya çıkarırım ve kendimce bir program hazırlarım. ...”

İkinci görüşme sorusu “Öğrencilerinizin tanımak için en sık kullandığınız öğrenci tanıma yöntemleri nelerdir?” şeklindedir. Bu soruya ilişkin veriler analiz edildiğinde aşağıdaki tabloya ulaşılmıştır.

Tablo 3

Sınıf Öğretmenlerinin En Sık Kullandıkları Öğrenci Tanıma Yöntemleri

Görüşler	f
Öğrenci görüşmeleri	12
Veli toplantıları	10
Davranış gözlemlenmesi	9
Öğrenci başarısını izlemek (sınav yapmak)	8
Oyunlar oynatmak	5
Okul kayıt bilgileri incelemek	4

Tablo 3’te sınıf öğretmenlerinin en sık kullandıkları öğrenci tanıma yöntemleri yer almaktadır. Tablo verilerine göre sınıf öğretmenleri öğrencilerini tanımak için; öğrenci görüşmeleri (f=12), veli toplantıları (f=10), davranış gözlemlenmesi (f=9), öğrenci başarısını izlemek (sınav yapmak) (f=8), oyunlar oynatmak (f=5) ve okul kayıt bilgileri incelemek (f=4) gibi farklı yöntemleri kullanmaktadırlar. Katılımcıların konuya ilişkin görüşleri şöyledir:

K1: “Öğrencilerimi tanımak için en fazla kullandığım yöntem, öğrencilerimle bireysel konuşmaktır. Çocuğu karşıma alırım. Ona öğrenmek istediğim tüm soruları uygun bir dille sorarım. Ekonomik durumundan tutunda ailenin içerisindeki şiddete kadar derslerdeki başarısından, ödev yapma tutumuna kadar tüm soruları sorarım. Gerçek bilgiyi öğrenciden alacağıma inanırım. Velilerle de görüşürüm ama daha çok öğrencilerin görüşlerini önemserim. Çünkü velilerin bazen olan şeyi değil de olması gereken şeyi ifade ettiğini düşünürüm.”

K8: “Ben öğrencilerimi oyunlardaki tutumlarından tanırım. Rekabet ortamı oluşacak, kazananı ve kaybedeni olan oyunlar da kurarım; kazananın kaybedenin olmadığı, yardımlaşma ve dayanışma temelli oyunlarda kurarım. Öğrencilere burada farklı farklı roller veririm. Bir öğrencinin ne kadar yardımı sever, ne kadar uzlaşmacı, ne kadar işbirliğine yakın, ne kadar hırslı, ne kadar sorumluluk sahibi, ne kadar adil olduğunu bu oyunlardaki davranışlarından çıkartabilirim.”

Üçüncü görüşme sorusu “Öğrencilerinizin tanımak için en sık kullandığınız öğrenci tanıma yöntemleri neden tercih edersiniz?” şeklindedir. Bu soruya ilişkin veriler analiz edildiğinde aşağıdaki tabloya ulaşılmıştır.

Tablo 4

Sınıf Öğretmenlerinin Öğrenci Tanımak İçin En Sık Tercih Ettiği Yönteme İlişkin Nedenleri

Görüşler	f
En doğru bilgiyi almak	10
Birincil kaynağa ulaşmak	9
Kısa zamanda bilgiye ulaşmak	7
Meseleyi farklı açılardan değerlendirmek	5
Rehber öğretmen yetersizliği	4
Her öğrenciye ihtiyacı olan desteği belirlemek	2

Tablo 4'te sınıf öğretmenlerinin öğrenci tanımak için en sık tercih ettiği yönteme ilişkin nedenleri yer almaktadır. Tablo verilerine göre sınıf öğretmenleri; en doğru bilgiyi almak (f=10), birincil kaynağa ulaşmak (f=9), kısa zamanda bilgiye ulaşmak (f=7), meseleyi farklı açılardan değerlendirmek (f=5), rehber öğretmen yetersizliği (f=4), her öğrenciye ihtiyacı olan desteği belirlemek (f=2) gibi nedenlerle bazı yöntemleri sıklıkla kullanmaktadır. Katılımcıların konuya ilişkin görüşleri şöyledir:

K4: “Öğrencileri tanımak için tercih ettiğim yöntemleri seçerken ne kadar kısa sürede istediğim bilgiye ulaşırım diye düşünürüm. Bir de ne kadar yansız, dolaysız ve doğru bilgilere ulaşabileceğimi düşünürüm. Çünkü bazen bir öğrenci ile ilgili karar vermek için çok zamanınız olmayabiliyor. Zamanın geçmesi sizi adaletsiz biriymiş gibi gösterebiliyor. O nedenle kısa zamanda doğru karar vermek için bu yöntemleri seçerim.”

K7: “Ben bir konuda karar verirken o konuyla bağlantılı olan birden çok kişinin fikrini almayı severim. Öğrenciyi tanıırken belli bir karara varmadan, onunla ilgili herhangi bir süreç başlamadan önce birden fazla kişinin görüşlerini merak ederim. O nedenle birden fazla öğrenci tanıma tekniğini kullandığım söylenebilir.”

Dördüncü görüşme sorusu “Öğrencilerinizin tanımak için en az kullandığınız öğrenci tanıma yöntemleri nelerdir?” şeklindedir. Bu soruya ilişkin veriler analiz edildiğinde aşağıdaki tabloya ulaşılmıştır.

Tablo 5

Sınıf Öğretmenlerinin En Az Kullandıkları Öğrenci Tanıma Yöntemleri

Görüşler	f
Veli ziyareti yapmak	9
Otobiyografi yazmak	7
Psikodrama	5
Anekdote kaydı almak	5
Sanatsal beceri eğilimleri tespit etmek	5
Çevre incelemek (Öğrenci yaşam/egitim alanını tespit etme)	4
Ölçek (Tutum, İlgi ve Kişilik) kullanmak	4
Sosyometri	3

Tablo 5'te sınıf öğretmenlerinin en az kullandıkları öğrenci tanıma yöntemleri yer almaktadır. Tablo verilerine göre sınıf öğretmenleri öğrencilerini tanımak için en az kullandıkları yöntemler; veli ziyareti yapmak (f=9), otobiyografi yazmak (f=7), psikodrama (f=5), anekdot kaydı almak (f=5), sanatsal beceri eğilimleri tespit etmek (f=5), çevre incelemek (öğrenci yaşam/egitim alanını tespit etme) (f=4), ölçek (tutum, ilgi ve kişilik) kullanmak (f=4), sosyometri (f=3) olarak sıralanmaktadır. Katılımcıların konuya ilişkin görüşleri şöyledir:

K5: “Öğrencileri daha yakından tanımak için pek çok yöntem kullanabiliriz. Aslında en az kullandıklarım şeklinde bir düşüncem hiç olmadı. açıkçası hangi yöntemleri kullanmadığımı çok bilmiyorum ama ben genelde ölçekleri çok kullanmam. Çünkü bu ölçeklerde -yani işte kişilik ölçeği mesela- çok soru var ve bu soruları anlamak için o konuyla ilgili bilgin olması gerekiyor. O ölçekleri kullansam bile tam olarak ne ifade ettiğini anlayamıyorum. İlla birine sormam gerekiyor. O nedenle ölçekleri çok kullanmıyorum.”

K13: “Ben ve belki bu okuldaki hemen hemen tüm öğretmenler aile ziyareti yapmaya karşıyız. Aile ziyaretlerinin hem öğretmenlerin can güvenliği açısından hem de okul ortamının uygunluğu açısından doğru bulmuyorum. Veliler bazen bizi ağırlamak için zor durumda kalıyor. Çalışan aileler var, bu ziyaretler için izin almak zorunda kalıyor. Bizim bu kadar zamanımız olmayabiliyor. O nedenle ben veli ziyaretlerini bir öğretmenin yapmasını doğru bulmuyorum, kendim de yapmıyorum.”

Beşinci ve son görüşme sorusu “Öğrencilerinizin tanımak için en az kullandığınız öğrenci tanıma yöntemleri neden tercih edersiniz?” şeklindedir. Bu soruya ilişkin veriler analiz edildiğinde aşağıdaki tabloya ulaşılmıştır.

Tablo 6

Sınıf Öğretmenlerinin Öğrenci Tanımak İçin En Az Tercih Ettiği Yönteme İlişkin Nedenleri

Görüşler	f
Öğrencilerin kalabalık olması	11
Zaman yetersizliği	9
Okul çevresine güven duymaması	8
Okul idaresinin olumsuz tutumları	7
Bu yöntemlerin önemli görülmemesi	6
Rehber öğretmenin bu yöntemleri zaten yapmış olması	5
Bu yöntemlerin kullanımının uzmanlık gerektirmesi	5
Sınıfta önemli bir sorun yaşanmaması	4

Tablo 6’da sınıf öğretmenlerinin öğrenci tanımak için en az tercih ettiği yönteme ilişkin nedenleri yer almaktadır. Tablo verilerine göre sınıf öğretmenleri bazı tanıma tekniklerini en az kullanma sebepleri; öğrencilerin kalabalık olması (f=11), zaman yetersizliği (f=9), okul çevresine güven duymaması (f=8), okul idaresinin olumsuz tutumları (f=7), bu yöntemlerin önemli görülmemesi (f=6), rehber öğretmenin bu yöntemleri zaten yapmış olması (f=5), bu yöntemlerin kullanımının uzmanlık gerektirmesi (f=5) ve sınıfta önemli bir sorun yaşanmaması (f=4) olarak ifade edilmiştir. Katılımcıların konuya ilişkin görüşleri şöyledir:

K2: “Bir öğretmen eğitimi sırasında psikodrama diye bir tekniği duymuştum. Açıkçası çok da merak etmiştim. Biraz internetten bu yöntemi okumak istedim. Ancak okudukça fark ettim ki bu teknikleri kullanmak çok uzmanlık gerektiren bir durum. Ben bir sınıf öğretmeniyim bu kadar psikoloji ile alakalı araçları kullanmak konusunda bilgi sahibi değilim. Bu nedenle bu yöntemleri daha az tercih ediyorum.”

K9: “Sınıfımda böyle öğrencileri tanımamı gerektirecek, bu teknikleri sıklıkla kullanmamı zorlayacak önemli bir sorun yaşamıyorum. Ben dersimi anlatıyorum, çocuklar ödevlerini yapıyor ve velilerle doğru iletişim kuruyorum. Okul idaresi benden memnun ben onlardan memnunum. Öyleyse kendimizi neden daha fazla yoralım? Sınıfında önemli bir sorun yaşayan ya da var olan sorunları etkili bir şekilde çözemeyen, öğrenciyi, veliyi, okul idaresini memnun edemeyen bir öğretmen farkı teknikleri kullanabilir. Haklıdır da. Ama benim böyle bir sorunum yok.”

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Yapılan bu araştırma sonucunda sınıf öğretmenleri öğrencilerinin; ahlaki özellikleri/ davranışları, iletişim becerileri (kendini ifade etme durumları), okuma yazma becerileri, akademik öğrenme düzeyleri (hazırbulunmuşluk durumu), eğitime yönelik tutumları/ motivasyonları, el göz koordinasyonu, sağlık durumları (biyolojik), hesaplama becerileri ve şekil algılarını tanımak istemektedirler. Çakmak (2000) ve Binbaşoğlu’na (1994) göre öğretmen verimli bir öğrenme ortamı oluşturmak için öğrencileri ile etkili bir iletişim kurmalıdır. Bu açıdan öğrencilerin iletişime açık olmalarının önemli olduğu söylenebilir.

Sınıf öğretmenleri öğrencilerini tanımak için; öğrenci görüşmeleri, veli toplantıları, davranış gözlemlenmesi, öğrenci başarısını izlemek (sınav yapmak), oyunlar oynatmak ve okul kayıt bilgileri

incelemek gibi farklı yöntemleri kullanmaktadırlar. Demirbolat'a (2018) göre öğretmenin belli bir konuyu öğretme başarısı öğretmenin kullandığı öğretim yaklaşımına ve öğrencileri ile kurduğu ilişkiye bağlıdır. Bu anlamda öğretmen öğrencilerini ne ölçüde iyi tanırsa onların beklentilerine o ölçüde doğru karşılık verecektir. Öğretmenin öğrencisini tanıması ve tanıırken farklı yöntemleri kullanması önemlidir. Bu araştırmada da öğretmenler öğrencilerini tanımak için çok sayıda farklı yöntem kullandıkları görülmüştür. Bilen'e (2006) göre öğrencilerin hazırbulunuşlukları bilinmeden eğitim planlaması yapılması isabetli değildir. Bu araştırmada da öğretmenler öğrencilerini tanıırken hazırbulunuşluk düzeylerinin tespit edilmesini önemli görmüşlerdir.

Sınıf öğretmenleri; en doğru bilgiyi almak, birincil kaynağa ulaşmak, kısa zamanda bilgiye ulaşmak, meseleyi farklı açılardan değerlendirmek, rehber öğretmen yetersizliği, her öğrenciye ihtiyacı olan desteği belirlemek gibi nedenlerle bazı yöntemleri sıklıkla kullanmaktadır. Başaran'a (1995) göre öğretmenler eğitim sürecinde öğrencilerinin yaşadıkları sorunlarını ve ihtiyaçlarını bilmeden onların öğrenmesini sağlayamazlar. Öğretmenlerin öğrencilerinin eğitim ihtiyaçlarını tespit etmeleri önemli görülmüştür.

Sınıf öğretmenlerinin öğrencilerini tanımak için en az kullandıkları yöntemler; veli ziyareti yapmak, otobiyografi yazmak, psikodrama, anekdot kaydı almak, sanatsal beceri eğilimleri tespit etmek, çevre incelemek (öğrenci yaşam/egitim alanını tespit etme), ölçek (tutum, ilgi ve kişilik) kullanmak, sosyometri olarak sıralanmaktadır. Başar'a (2001) göre çok farklı çevrelerden gelen öğrencilerin farklı davranışları bulunmakta ve öğretmenler bireysel farklılıkların bilincinde olarak öğrenci özelliklerini tanımalıdır. Bu süreç farklı yöntemlerin kullanılmasını gerekli kılmaktadır.

Sınıf öğretmenleri bazı tanıma tekniklerini en az kullanma sebepleri; öğrencilerin kalabalık olması, zaman yetersizliği, okul çevresine güven duymaması, okul idaresinin olumsuz tutumları, bu yöntemlerin önemli görülmemesi, rehber öğretmenin bu yöntemleri zaten yapmış olması, bu yöntemlerin kullanımının uzmanlık gerektirmesi ve sınıfta önemli bir sorun yaşanmaması olarak ifade edilmiştir. Yeşilyaprak ve diğerlerine (1996) göre bireyin hangi özellikleri ne ölçüde taşıdığına farkına varmak, bireye en uygun şekilde davranmayı sağlar. Bu özellikler ayrıntılı olarak bilinmeli ve farklı sebepler ertelenmemelidir. Aktepe (2005), öğretmenlerin daha nitelikli yetiştirilerek öğrencileri tanımaya yönelik farklı çalışmalar yapmalarını önermiştir.

Öğrencilerin öğrenme yaşantılarında başarılı olmaları adına sınıf öğretmenlerinin tüm öğrencilerini farklı açılardan tanımaları için doğrudan ya da dolaylı yürütülen öğrenci tanıma çalışmalarını yapmaları önerilmiştir. Araştırmacı ve uygulayıcılara yönelik olarak bu çalışma sınıf öğretmenleri ile sınırlıdır, başka branşlardan ve farklı öğrenim düzeylerinde çalışan öğretmenlerin öğrenci tanıma eğilimleri belirlenebilir, tanıma tekniklerinden bireysel-sosyal, yüz yüze-dijital gibi farklı türlere ilişkin görüşleri tespit edilebilir.

Kaynakça

- Aktepe, V. (2005). Eğitimde bireyi tanımanın önemi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 15-24 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/kefad/issue/59538/856359>
- Baltacı, A. (2017). Nitel veri analizinde miles-huberman modeli. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (AEÜSBED)*, 3(1), 1-15.
- Başar, H. (2001). *Sınıf yönetimi*. Pegem Yayıncılık.
- Başaran, İ. E. (1993). *Eğitim yönetimi*. Gül Yayınevi.
- Bilen, M. (2006). *Plandan uygulamaya öğretim*. Anı Yayıncılık.
- Binbaşıoğlu, C. (1994). *Öğrenme psikolojisi*. Binbaşıoğlu Yayınevi.
- Creswell, J.W. (2021). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. (Çev.: M. Bütün ve S. B. Demir). Siyasal Kitabevi.
- Çakmak, M. (2000). Sınıf ortamı ve grup etkileşimi. (Ed. Leyla Küçükahmet) *Sınıf yönetiminde yeni yaklaşımlar*. Nobel Yayınları.

- Demirbolat, A (2018). *Sınıf yönetimi*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Ergun, M., Ergezer B., Çevik, İ. ve Özdaş, A. (1999). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. Ocak Yayınları.
- Heller, K. A. ve Schofield, N. J. (2008). Identification and nurturing the gifted from an international perspective. S. Pfeiffer (Ed.) *Handbook of giftedness in children*. Springer
- Kepçeoğlu, M. (1999). *Psikolojik danışma ve rehberlik*. Alkım Yayınevi.
- Marshall, C. & Rossman, G. B. (2014). *Designing qualitative research*. Sage Publications
- Miller S. (2003). Analysis of phenomenological data generated with children as research participants. *Nurse Research, 10(4)*, 68-82. doi: 10.7748/nr2003.07.10.4.68.c5908
- Özguven, İ. E. (1998). *Bireyi tanıma teknikleri*. PDREM Yayınları.
- Şahin, C. (2015). Bireyi tanıma. C. Şahin (Ed.) *Bireyi tanıma teknikleri* içinde (ss.3-46). Pegem Akademi.
- Şahin, C. ve Beydoğan, H. (2016). Öğretmenlerin öğrencileri tanıma yeterliliği ölççeği: Geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum, 5 (14)*, 177-198. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/egitimvetoplum/issue/32111/355974>
- Yeşilyaprak, B., (2021). *21. Yüzyılda eğitimde rehberlik hizmetleri*. Nobel Yayıncılık.
- Yeşilyaprak, B., Güngör, A. ve Kurç, G. (1996). *Eğitsel ve mesleki rehberlik*. Varan Matbaacılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.